

พิณรัตน์ อัครวิวัฒนากุล : การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว. (TONE CHANGE: A CASE STUDY OF THE LAO LANGUAGE) อ. ที่ปรึกษา : ศ.ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ, อ. ที่ปรึกษาร่วม : ศ.ดร.ปราณี กุลละวณิชย์, 456 หน้า. ISBN 974-17-4937-5.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ความแตกต่างของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และกลุ่ม “ลาวกลาย” เพื่อจำแนกกลุ่มย่อย และเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม “ลาวแท้” และกลุ่ม “ลาวกลาย” กับวรรณยุกต์ในภาษาอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้าง รวมทั้งสืบสร้างวรรณยุกต์ของภาษาลาวดั้งเดิมเพื่อเป็นแนวทางในการสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวและปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากภาษากลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ 2) ภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย และ 3) ภาษาของชน กลุ่มอื่น ๆ ที่พูดอยู่รอบข้างภาษาลาว จุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้รวมทั้งสิ้นมี 27 จุดกระจายตามบริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทย ผู้บอกภาษาในงานวิจัยนี้มีทั้งสิ้น 239 คน เป็นผู้พูดภาษาลาวจำนวน 162 คน ได้แก่ ผู้พูดภาษาลาวที่อพยพจากสปป.ลาว ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ภาษาลาวถิ่นอื่น ๆ และภาษาลาวที่พูดในสปป.ลาว ผู้บอกภาษาที่เป็นชนกลุ่มอื่น ๆ มีจำนวน 77 คน ได้แก่ ผู้พูดภาษากะเลิง ไย้ย ผู้ไท ส่วย/ส่วยลาว/ส่วยอีสาน พวน ญ้อ เมือง/คำเมือง/ยวน/ไทยวน ลื้อ/ไทลื้อ และไทยกลาง

รายการคำสำหรับเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้มี 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นรายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) ที่เพิ่มจำนวนคำตามความเหมาะสมเป็นจำนวน 80 คำ และชุดที่ 2 เป็นรายการคำชุดเทียบเสียงคล้าย (analogous set) จำนวน 20 คำ ได้แก่ ขา ปา บาน คา ข่า ป่า บ่า คำ ข้าว ป้า บ้า คำ ขาด ปาด บาด คาด ขัด ปัด บัตร คัด ให้ ผู้บอกภาษาออกเสียงคำละ 5 ครั้ง รวมคำในรายการทั้งสิ้น 180 คำ การวิเคราะห์ข้อมูลมีวิธีการ คือ วิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ด้วยการฟัง และวิเคราะห์ลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สามารถใช้เกณฑ์คำเรียกชื่อกลุ่มชนหรือชื่อภาษา และประวัติการอพยพประกอบกับเกณฑ์การพัฒนาของเสียงวรรณยุกต์จำแนกภาษาลาวออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ลาวแท้กลุ่มที่ 2 ลาวกลาย และลาวเทียม ภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123/ C234=DL4 (“บันไดลาว”) และ B≠DL ส่วนภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 2 มีการแยกเสียงรวมเสียงคล้ายกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 แต่มีการแปรของวรรณยุกต์เกิดขึ้น ภาษาลาวกลายมีวรรณยุกต์คล้ายกับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 เช่นกัน แต่มีลักษณะอื่นที่คล้ายกับวรรณยุกต์ในภาษาของชนกลุ่มอื่นรอบข้างเพิ่มเข้ามา ทั้งภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ลาวแท้กลุ่มที่ 2 และลาวกลายจัดเป็นภาษากลุ่มลาว แต่ภาษาลาวเทียมไม่ใช่ภาษากลุ่มลาว เนื่องจากมีลักษณะทางภาษาและชื่อเรียกกลุ่มชนไม่ สอดคล้องกันอันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าภาษานั้น ๆ เป็นภาษากลุ่มลาว

วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง คือ *A1-23-4 *B1234 *C1-234 *D123-4 และไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C กับ D (C1≠D123/C234≠D4) ภาษาลาวดั้งเดิมมีวรรณยุกต์จำนวน 8 หน่วยเสียง ได้แก่ ว.1 (*A1) เป็นเสียงขึ้นที่ 1 [R₁] ว.2 (*A23) เป็นเสียงขึ้นที่ 2 [R₂] ว. 3 (*A4) เป็นเสียงขึ้นที่ 3 [R₃] ว.4 (*B1234) เป็นเสียงระดับ [L ↔] ว.5 (*C1) เป็นเสียงตกที่ 1 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₁ ?] ว.6 (*C234) เป็นเสียงตกที่ 2 มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₂ ?] ว.7 (*D123) เป็นเสียงตกที่ 3 ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₃] และ ว.8 (*D4) เป็นเสียงตกที่ 4 ไม่มีเสียงกักที่เส้นเสียง [F₄] เมื่อวิเคราะห์การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวพบว่า ปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว คือ การสัมผัสภาษาโดยมีกระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ การแทรกแซงภาษา การ “ยืมวรรณยุกต์” หรือ “ยืมการออกเสียง” และมีปัจจัยภายใน ได้แก่ การออกเสียงวรรณยุกต์ให้ง่ายขึ้น ในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษากันหรือการสัมผัสภาษา การแปรและการเปลี่ยนแปลงไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเพียงในภาษาของชนกลุ่มน้อยที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาของชนกลุ่มใหญ่เท่านั้น แต่ภาษาของชนกลุ่มใหญ่ก็อาจแปรหรือเปลี่ยนแปลงตามภาษาของชนกลุ่มน้อยได้เช่นกัน ในงานวิจัยนี้ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่าภาษาลาวในอนาคตอาจมีวรรณยุกต์หลากหลายรูปแบบแตกต่างจากภาษาลาวในปัจจุบัน โดยเฉพาะการแยกเสียง

วรรณยุกต์แบบ C1≠DL123 หรือ C234≠DL4 หรือการรวมเสียงแบบ B=DL ดังนั้นในอนาคตลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 C1=DL123/C234=DL4 และ B≠DL อาจไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาษาลาวอีกต่อไป

ภาควิชา ภาษาศาสตร์.....

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์.....

ปีการศึกษา 2546.....

.....

ลายมือชื่อนิติ

ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม